

3. Official site of Statista. URL:<https://www.statista.com/>

4. PwC Navigating the payments matrix. Charting a course amid evolution and revolution. Payments 2025 & Beyond. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/financial-services/fs-2025/pwc-future-of-payments.pdf>.

*Юрченко Тетяна Ігорівна,
студентка,
науковий керівник:
Артем'єва Інга Олександрівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В БАНКУ ТА НАПРЯМИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

Періодичне виникнення кризових ситуацій на різних рівнях світової та національної економіки вимагають від керуючих органів банківських структур створення дієвої системи фінансового контролю, вдосконалення його методів та форм.

Запровадження новітніх методів та форм контролю у банківських структурах зумовлене посиленням боротьби з конкурентами самих банків, утворенням розгалуженої мережі філій, бажанням підвищити продуктивність прийняття рішень керівними органами, необхідністю впровадження нових методів управління ризиками, активами та пасивами банків та іншими чинниками.

Аналіз наукових публікації демонструє, що даній проблемі приділяється незначна увага. Дослідження окремих аспектів зовнішнього та внутрішнього фінансового контролю діяльності банківських структур наявні в наукових працях та підручниках таких вчених, як Бандурка О. М., Гончарук С. М., Даниляк Л. Я., Дікань Л. В., Романів Є. М., Приймак С. В. та інші [3,4,5].

Метою даної роботи є дослідження сутності та структури фінансового контролю в банківських установах та напрями її удосконалення.

Для досягнення зазначеної мети можна поставити такі завдання:

1. Дослідити та узагальнити теоретико-методичні аспекти визначення фінансового контролю в банках;
2. Проаналізувати особливості структури фінансового контролю в банківській установі;
3. Визначити напрями удосконалення фінансового контролю в банківській установі.

Об'єктом дослідження є банківські установи.

Предметом дослідження є теоретичні й організаційно-методичні аспекти фінансового контролю в банківській установі та виявлення напрямків його удосконалення.

Функціонування фінансової системи банків забезпечує фінансовий контроль, який є головною функцією держави. Поняття «фінансовий контроль» являє собою

цілеспрямовану діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, спрямовану на додержання законності, фінансової дисципліни і раціональності у забезпеченні реалізації фінансової діяльності держави, тобто мобілізації, розподілу й використання централізованих та децентралізованих фондів і коштів [1].

Метою фінансового контролю являється виконання завдань і функцій держави та ефективного соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів фінансових відносин [5, с. 54].

Банківський контроль відноситься до одного з видів фінансового контролю та означає систему оцінок успішності виконання цілей, поставлених перед банківською системою, тобто зіставлення реальних досягнень із показниками, що утворюють регулюючі та управлінські органи [4, с. 172].

Його метою є об'єктивне вивчення фактичного стану справ у досліджуваному секторі економіки та досягнення поставлених цілей щодо забезпечення надійності й ефективності всієї банківської системи [4, с. 172].

Діяльність банків підлягає контролю з боку таких державних органів, як: Рахункова палата України, Державна фіскальна інспекція України, Національний банк України, аудиторські фірми тощо [4, с. 171]. Основною причиною державного нагляду за банківською діяльністю являється стратегічне значення банківських інститутів в соціально-економічному житті держави. Водночас, комерційні банки позиціонують себе як підприємницькі структури, у яких немає обов'язків виконувати функції контролюючих, державних, податкових органів, що ускладнює боротьбу з корупцією та економічними злочинами.

Контроль за діяльністю банківських установ в Україні поділяється на зовнішній та внутрішній. Зовнішній контроль у банків здійснюється Національним банком України і незалежними аудиторськими фірмами (рис. 1). Даний контроль містить систему банківського нагляду та регулювання з боку Національного банку України та зовнішній аудит [4, с. 174].

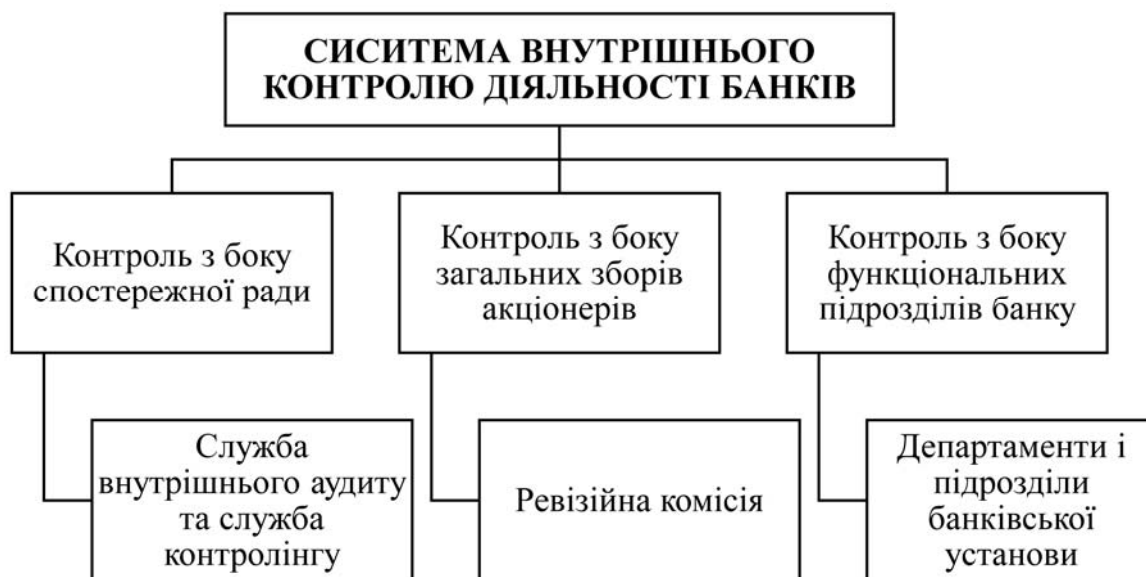

Рис. 1. Система зовнішнього контролю діяльності банківської установи

Щодо внутрішнього контролю в банку, то це сукупність процедур, які забезпечують достовірність і повноту інформації, яка передається керівництву банку, дотримання внутрішніх та зовнішніх нормативних актив при здійсненні

операцій банку, оптимальне використання ресурсів банку, збереження активів банку і його клієнтів, управління ризиками, забезпечення використання розпоряджень органів управління банку [2].

Основними напрямками внутрішнього контролю (рис. 2).

Рис. 2. Система внутрішнього контролю діяльності банків

Підвищений інтерес до внутрішнього контролю в банківській системі України сьогодні посилюється у зв'язку з чисельними банкрутствами банків. З метою забезпечення надійності, ефективності, законності, а також безпеки банківських операцій та діяльності кожен банк повинен мати внутрішній механізм, який захищає від потенційних помилок, втрат та різних порушень. Саме таку роль виконує внутрішній контроль банку у вигляді акціонерного, внутрішньо-технологічного та внутрішнього аудиту [4, с. 182].

Тобто, в системі фінансового контролю банків основним гарантом підтвердження достовірності публічної фінансової звітності та висловлення експертної думки про якість її складання і подання є аудит: внутрішній і зовнішній.

На нашу думку, удосконаленням фінансового контролю банків буде вірно складена та практично випробувана система внутрішнього аудиту має включати в себе наступні складові, такі як: систему бухгалтерського обліку (правильність реєстрації господарських операцій); оптимальне середовище аудиту (безпосередній доступ до активів банку); засоби аудиту (дозвіл на ведення бухгалтерських операцій).

Тому основними цілями і завданнями системи внутрішнього аудиту є незалежний рівень контролю за ефективністю його проведення та інформаційною прозорістю обліково-економічної інформації, здобутої засобами аудиту за грошовим обігом і зобов'язаннями банку [3, с. 27].

При аудиті облік виступає системою контролю за веденням фінансово-господарської діяльності банків. Для цілей аудиту облік дає можливість здійснення наступного контролю, тобто контролю не в момент його проведення, а у будь-який час пізніше. За наявності обліку особа, яка здійснює

аудит, має змогу у будь-який час провести контрольні процедури з метою виявлення помилок чи шахрайства у грошових операціях банків [3, с. 15].

Роль аудиторів є особливо важливою для фінансового контролю банківської установи. Ефективність ради і вищого керівництва ми пропонуємо посилити наступними шляхами:

1. Визначення пріоритетності аудиторського процесу і доведення до відома банківських працівників важливості цього;
2. Забезпечення незалежності керівника служби внутрішнього аудиту через підзвітність раді або аудиторському комітету ради;
3. Вчасного та ефективного використання висновків аудиторів;
4. Висування вимоги вчасного виправлення керівництвом проблем, які виявлені аудитором;
5. Залучення зовнішніх аудиторів до визначення ефективності системи внутрішнього контролю.

Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що в умовах зростання вимог до ефективності діяльності банківських установ постійно зростає значення та роль фінансового контролю, тому що його результати відображають контроль всієї діяльності банківських структур.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. 2000.
2. Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах від 02.07.2019 р. №88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0088500-19#Text>
3. Внутрішній аудит: навчальний посібник / за ред. Ю. Б. Слободяник. – Суми :ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2018. 248 с.
4. Дікань Л. В. Фінансово-господарський контроль: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л. В. Дікань, Н. В. Синюгіна. Х. : вид. ХНЕУ, 2017. 336 с.
5. Фінансове право: підручник / [Бандурка О. М., Гетманець О. П., Жорнокуй Ю. М. та ін.], за заг. ред. О. П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 392 с.